

Nordlys over Dødehavsrullene

■ Anmeldt av **Anders Aschim**
kultur@vl.no 22 310 310

Seksti år etter de første funnene er Qumran-tekstene, populært kalt «Dødehavsrullene», fremdeles i stand til å skape overskrifter.

Det skjer særlig når de kombineres med konspirasjonsteorier av Dan Brown-merke eller ny-gamle hypoteser om Jesus. De siste årene har skriftsamlingen likevel stort sett fått være i fred hos forskere og spesielt interesserte. Dem bør det bli flere av. Det handler om et funn som på mange måter har gitt en dyper forståelse av Bibelen, og som på enkelte punkter har forandret selve Bibelen.

I forarbeidene til Bibelselskapets nye utgave av Det gamle testamentet, som kommer ut neste år, er det for eksempel forslag om å ta inn «nye» bibelvers fra de gamle bibelmanuskriptene i 1. Samuelsbok kapittel 10–11 og i Salme 145, riktignok markert med klammer i teksten.

Epokegjørende. Helt fra Arvid S. Kapelruds lille klassiker *Dødehavsrullene* (1956) har norske lesere hatt god tilgang til informasjon om Qumran-tekstene. Likevel er denne nye boka epokegjørende. For første gang kan materialet presenteres i full bredde, nå som alle tekster og fragmenter er publisert.

Aldri før har det foreligget

en så omfattende, solid og oppdatert innføringsbok i emnet på norsk. Boka har også kommet i dansk og finsk utgave, og den svenske er rett rundt hjørnet. Dette er nemlig et usedvanlig godt resultat av nordisk forskersamarbeid mellom hele 17 forfattere, to norske, fire svenske, seks danske og fem finske.

Her er nestorer og miljøskapere som finske Raija Sollamo og vår egen Torleif Elgvin, men også et sterkt innslag av forskere som ennå ikke har fylt førti. Kompetansen er høy, de fleste forfatterne har doktorgrad på et emne fra Qumran-litteraturen, og flere av dem er medarbeidere i den offisielle tekstutgaven *Discoveries in the Judaean Desert*. Det nordiske miljøet er et tydelig og synlig innslag i internasjonal Qumran-forskning.

Boka består av 28 kapitler fordelt på fem hoveddeler. Først får vi en oversikt over funnet og det møysommelige arbeidet med utgivelsen av tekstene fra Qumran.

Neste del, «Qumran-tekstenes omverden», gir en kort og poengtert oversikt over historiske, geografiske, sosiale og religiøse forhold. I det hele tatt gir boka en bred orientering om jødisk tro og liv i perioden mellom Bibelen to testamenter. Derfor bør den leses

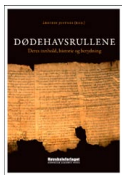
«For første gang kan materialet presenteres i full bredde, nå som alle tekster og fragmenter er publisert»

BOK FORSKNING

Arstein Justnes (red.)
Dødehavsrullene. Deres innhold, historie og betydning

Høyskoleforlaget, Kristiansand

Aldri før har det foreligget en så omfattende, solid og oppdatert innføringsbok i emnet på norsk.

og brukes av langt flere enn dem som har spesiell interesse for akkurat Dødehavsrullene. I tredje del diskuteres et klassisk problem både i bibelforskningen og historievitenskapen, forholdet mellom skriftlige tekster og arkeologiske data, i forsøket på å bestemme «Qumran-bevegelsens identitet».

«Ideologi og praksis i Qumran-tekstene» er overskriften over den sentrale og mest omfattende delen av boka, hvor vi får en gjennomgang av hovedtemaer i skriftene. I siste del oppsummeres Qumran-funnenes betydning for studiet av Bibelen to testamenter, rabbinisk jødedom og hebraisk språk.

Ny kunnskap. Samlet er forfatterne representative for hovedstrømmen i dagens Qumran-forskning, men mange enkeltspørsmål er omdiskuterte. Det gjelder ikke minst forståelsen av bygningene i Qumran: Var dette et fort, et landsted, en storgård, en industribedrift eller et religiøst senter? Spørsmålet om identiteten til den religiøse bevegelsen bak tekstene behandles forsiktigere enn før, men den tradisjonelle koblingen til esseerpartiet, omtalt av flere antikke historikere, har fortsatt sine talspersoner. De første studiene av Qumran-tekstene fokuserte særlig på fenomener som kunne belyse Det nye testamentet, som Messias-forventninger og teknikker for tolkning av gammeltestamentlige tekster.

Nye tekster og nye forskere har utvidet interessefeltet. De siste årene har gitt oss ny kunnskap om konkurrerende tolkninger av Moseloven i tiden mellom testamentene, om jødisk trosopplæring og hverdagsvisdom, om apokalyptisk litteratur. Dette vil være ukjent terreng for de fleste leserne. Også

her gir boka pålitelig og oppdatert veiledning.

Visdom og vitenskap. Nå synes jeg nok at presentasjonen av apokalyptikken som videreføring av profetiske tradisjoner

«Boka henter innfallsvinkler fra sosiologi og sosialpsykologi, men jeg savner innsikter fra sosialantropologien»

gjør for lite ut av de tydelige forbindelsene til samtidens visdom og vitenskap. Det er prisverdig

at boka henter teoretiske innfallsvinkler fra samfunnsvitenskap som sosiologi og sosialpsykologi, men jeg savner viktige innsikter fra sosialantropologien, for eksempel om temaet renhet/urenhet. Jeg kunne også ha ønsket meg et lite kapittel om de rent tekniske sidene ved å pusle sammen leselige tekster av en haug med usorterte fragmenter, diskusjonen om datering av tekstene osv. Flere av forfatterne er eksperter på nettopp dette.

Fullstendig oversikt. Bokutstyret er solid og titalende. Boka preges av en enkel, men ryddig layout som gjør den godt egnet som lærebok. Hvert ka-

Som et resultat av godt nordisk forskersamarbeid, kan nå alle tekster og fragmenter av de såkalte Dødehavsrullene presenteres i en bok.

Foto: Ron Wurzer/AP/Scanpix

pittel har en innledning som signaliserer hvilke problemer som drofftes og hvilke tekster som diskuteres, en avsluttende oppsummering og en litteraturliste til videre orientering. Teksten brytes opp av interessante og relevante faktabokser.

Den avsluttende referansedelen er også svært nyttig. For første gang får vi her på norsk en fullstendig oversikt over alle de mer enn 900 håndskriftene det er funnet fragmenter av ved Qumran. Nevnes må også de helsides fargebildene

som fungerer som vignetter til hvert kapittel, de fleste tatt spesielt for boka av Jutta Jokiranta, redaktør for den finske utgaven. Her får vi ikke bare se stedene som omtales, men også boka artikkelforfatterne i arbeid med å studere dem.

Et studie i mord

■ Anmeldt av **Kjell-Richard Landaasen**
kultur@vl.no 22 310 310

BOK KRIM

Kim Leine
Valdemarsdag

Cappelen Damms

Troverdighet om en morder ønske om en fin dag.

Erik Rasmussen slår i hjel en mann med kaldt blod. Så går han for å melde seg – men det er jo egentlig en veldig fin dag....

Derfor haster det kanskje ikke så mye. Erik vet hva han har gjort og er klar for å ta straffen. Likevel, mannen er død, han selv har ikke tenkt seg noe sted, så han sykler heller byen rundt mens han tenker over livet.

Byen er København, året er 1938, Erik er landsatt sjømann og stemningen er gjennomført og troverdig. Norsk-attede Leine, som har oversatt romanen selv, gir oss en annerledes krimroman der spørsmålet ikke er hvem som har gjort det. Spørsmålet er hvorfor.

For tidlig. I og med at tid- og stedkoloritten er sentral for romanen, sammenligner forlaget Leine med Carsten Jensen og Peter Hoeg. Det er tydelig hvorfor, for Leine skriver i deres ånd, men det er nok litt for tidlig å sammenligne ham med slike størrelser. Det er en bjørne-

«Leine, som har oversatt romanen selv, gir oss en annerledes krimroman der spørsmålet ikke er hvem som har gjort det. Spørsmålet er hvorfor»

tjeneste, for det er slett ingen dårlig bok, det her, den har bare ikke størrelsen eller tyngden til å komme i dyppet på det valgte universet slik Jensen og Hoeg gjør. Leine vil nok komme dit, men i denne, hans bok nummer to, ligger han akkurat litt for mye på overflaten i enkelte partier.

FÅR AMERIKANSKE LESERE

■ Kjersti Annesdatter Skomsvold kan glede seg over at debutromanen hennes er solgt for utgivelse i USA. Romanen *Jø fortvære jeg går, jo mindre er jeg* skal utgis av forlaget Dalkey Archive Press, melder Oktober forlag. Det er svært sjelden at en debutroman selges for utgivelse på det amerikanske markedet. Romanen utkom i fjor høst og ble nominert til Bokhandlerprisen. Både Aftenposten, VG og Klassekampen hadde med Skomsvolds roman i sine oppsummeringer av kritikernes favorittbøker i 2009. **MTB**

KLÆR SKO TILBEHØR

Velkommen til våre 22 spennende og annerledes butikker i Norge. Behagelige kvalitetsklær til hverdag og fest, et fyrværkeri av farger i naturens praktfulle materialer.

Oslo • Kolsås • Asker • Drammen • Bø • Tonsberg • Fredrikstad
Kristiansand • Sandnes • Stavanger • Haugesund • Bergen
Ålesund • Trondheim • Bodø • Tromsø

Oslo: Kongensgt. 22, Universitetsgt. 12, Rosenkrantzgt. 15, Henrik Ibsensgt. 20, Prinsensgt. 3B, Parkv. 15
www.designforum.no

DESIGN FORUM

www.bibel.no
www.verbumforlag.no

Anders Martinsen, Jan Christian Nielsen og Stine Kill Soga

Tekster til forandring Et bibelstudieopplegg

19 tekster som engasjerer nyhet

Pris kr 248,-